

tudi svoje poskuševališče Knjižica pripoveduje mimo drugega o različnih darilih za kmetovalske namene, o pisanih in tiskanih poukih, o kmetovalskih novostih i. t. d. — Po smrti prvega predsednika je vodil družbo podpredsednik grof Strassoldo, potem grof Frančišek Thurn (della Torre) in grof Ivan Krst. Coronini-Cronberg, leta 1826, pa je bil imenovan za predsednika grof Mihael Coronini-Cronberg. Leta 1822. so vzprejeli v odbor našega rojaka monsignora Valentina Staniča, ki je bil muogokrat tudi predsednikov namestnik, leta 1833. pa so imenovali za predsednika gôri imenovanega grofa Ivana Krst. Coroninija, in leta 1837. kneza-nadškofa Frančiška Ksaverija Lušina. Potem so predsedovali društvu zaporedoma Jožef pl. Persa, Avguštin baron Codelli, Aleksander pl. Clariciui, in sedaj mu načeluje deželni glavár Frančišek grof Coronini-Cronberg.

Iz tega tesnega pregleda se vidi, kakó skrbno je g. pisatelj porabil različne viře za svoj spis; uverjeni smo, da ga bode rad čital vsakdo, kdor se zanima za domačo zgodovino v obče in za kmetijsko družbo goriško posebe. Knjižica je zanimiva od prve do zadnje strani.

O rokopisni ostalini Davorina Trstenjaka nam piše g. Anton Brezovnik, učitelj v Vojniku, to-le: V 7. in 8. številki lanskega »Zvona« našteva g. Aud. Fekonja Dav. Trstenjakove rokopisne ostaline. Dovolite, da Vam pošljem tudi jaz dva taka rokopisa. Oba sta namenjena kot »vezilo« za god. Prvo »Mein lieber Ignatius«, namenjeno je Ig. Orožnu, stolnemu dekanu v Mariboru, drugo »Kaj je iz starih pisem znanega o početku cirkve sv. Miklavža?« moji malenkosti.

Obe pismi obravnavata zgodovino »Volčjaka« (dolinice v župniji starotrški pri Slovenjemgradci¹⁾) in v tem dolu stoječih cerkvá Sv. Miklavža in Sv. Urbana

Prvo pismo je podaril g. Orožnu, da bi je porabil pri svoji zgodovini lavantinske škofije, drugo pa méni, ker je v rokopisu večkrat imenovani »hanzičhof« moja rojstvena hiša.

Omenjena »Franz-Josef-Ritterja« sta Fr. Juvančič, bivši dekan v Novi Cerkvi in A. Žuža, bivši dekan na Laškem. Obe župniji sta bogato dotirani«. — Takó g. Brezovnik. Radi ponatisnemo oba lista, ker imata izvestno zgodovinsko vrednost, in sicer ju priobčimo brez sléharne izpremembe. Prvo pismo g. Ignaciju Orožnu slóve:

Mein lieber Ignatius!

Als Präsent zu deinem Namensfest verchre ich Dir eine geschichtliche Skizze der Altenmarkser Filialkirche St. Nicolaus in Wolfspach.

Sie liegt in einem ziemlich angenehmen Thale, eine halbe Stunde unter Sille am Bache Sečnica, welcher am nördlichen Abhang des Plešivec oder St. Ursulaberges entspringt, bei den Filialen St. Nicolaus u. St. Urban vorbeifliesst, und oberhalb Pameče sich in die Missling ergiesst.

Die Sečnica wird schon vor dem Jahre 1189 im Codex Pradit. monast. St Pauli cap. 85 erwähnt. Um dieselbe Zeit schenkte Dominus Henricus de Truchsen X mansus, u. Dominus Otto de Truchsen II mansus dem Stifte St. Paul.²⁾

Diese mansus müssen aber früher Eigenthum des Spanheimer Grafen Bernhard gewesen sein, da ich in Ludwig Webers (deines einstigen Lehrers) Urkundensammlung

¹⁾ Ljudstvo imenuje to dolino »Zabenkracarsko dolino (graben)«.

²⁾ Nach einer im k. k. H. H. u. Staatsarchive aufbewahrten Urkunde dto. 1196 17. Juni. Lateran bestätigt Papst Celestin III dem Abten Ulrich den Besitz sämmtlicher Güter, unter diesen wird auch »villa Seciniz« genannt. Fontes rerum austr. 2 Abth. Diplomat. acta 29 Band pag. 101. Mit Urkunde dto. Völkermarkt 10. Juni 1251 verachtet Seifried von Mahrenberg auf alle »munitiones« in die Hände des Abtes Lentold von St. Paul, welche seine Vorfahren unrechtmässig bei der Kirche in Wolfsbach sich angeeignet haben. Copialbuch von St. Paul fol. 93.

aus dem Archive zu Victring Tom. I. cod. dipl. fol. XIII finde, dass Graf Bernhard von Spanheim dem Kloster Victring die Besetzung Hadrichsdorf, welche Chunrad von Truchsen von ihm zu Lehen hatte, dem Kloster zu Victring schenkte, den Truchsnier aber mit Gütern in Rammelstein (Rabenstein zwischen Lawamünd und Unterdrauburg) und Grace entschädigte. Die Urkunde trägt das Datum 1147. Au das Besitzthum der St. Pauler Benedictiner erinnern noch die Vulgarnamen der gegenwärtigen Besitzer: Apačnik u. Prodnik — Abt u. Prior!

In nicht weiter Entfernung von der Kirche St. Nicolaus heisst eine Waldschlucht: Volčje jame, u. unterhalb ein Besitzer Volčjak, von daher rührt die deutsche Benennung Wolfspach, welche noch im Altenmarkter Stockurbar vom Jahre 1650 vorkommt, aber schon im Jahre 1335 üblich war, denn das Copialbuch von St. Paul (fol. 125) berichtet: Chunrad von Auffenstein Marschall von Kärnthen bezeugt auf wiederholte Mahnung des Abtes u. Conventes St. Paul »daz ich innegehabt han ein vogtey auf einen gut, daz dem Gotshaus von s. Paulo mit aygenschaft angehört vnd ist gelegen im Wolfspach daz s. Nicola, dy weil ich Windischgrätz innegehabt han unz auf heutigen tag« — obwohl er kein Recht dazu besass. Datum Pleyburch 1335. 10. Juli.

Im sogenannten Hanžičhof sind noch die Klosterzellen zu sehen, die als Wohnungen den Mönchen gedient haben.

Mein Messner erzählt mir: ober dem Thürpfeiler des Hauptthores steht die Jahreszahl MIII, jedoch ich muss mich selbst überzeugen. Ich war vor 3 Jahren einmal dort, aber mir ist die Inschrift entgangen.

Ich habe diesen Winter meine Abhandlung über »Weriand de Graz«, den ersten bekannten Ahnherrn der Fürsten Windischgraz vollendet, u. ich bin zu dem Resultat gekommen, dass er nicht der jüngste Sohn Ulrichs Markgrafen von Kärnten aus dem Hause Weimar, sondern ein einfacher Landesadeliger gewesen sei.

Auch Tangel's Ansicht: dieser Weriand sei ein Graf von Player gewesen, ist irrig. Ich habe 34 Domini de Graz — Windischgraz eruiert, die vom Jahre 1090 bis 1385 ununterbrochen hier gewohnt haben. Die Fürsten Windischgraz werden mir freilich gram sein, aber die Geschichtsforschung muss rücksichtslos vorgehen.

Gott gebe dir langes Leben, du bist für die Kirche u. Wissenschaft auch nothwendiger als die zwei Franz-Josefs-Ritter, die nicht umzubringen sind, Wegen meiner sollen sie 100 Jahre leben, ich speculiere nicht auf ihre Pfründen, aber hätte ich sie so jung, wie meine Brüder: Žuža u. Juvančič, bekommen, wahrlich ich hätte mehr in jeder Beziehung geleistet.

Mit Gruss u. Kuss

Dein alle Zeit getreuer Freund

(Konec prihodnjič.)

Davorin.

VII. izkaz darov za Prešérnov spomenik.	Prenesek . . .	gld. 568·99
Cerkljanski dijaki na veselici v Cerkljah dné 30. vélikega srpana	„	10'—
Čisti dohodek dijaške veselice na Greti pri Trstu dné 30. vélikega srpana	„	50'—
Dr. Ivan pl. Premerstein, c. kr. notar v Tolminu	„	10'—
Počitniška dijaška zveza »Zora« v Ptujii za odhodnico dné 15. kimovca	„	4'—
Anton pl. Globočnik, državni poslanec i. t. d.	„	10'—
	Skupaj	gld. 652·99

„Schlusswort zur Ortsnamenforschung in Kärnten“. Poročali smo že v 7. številki o brošuri, v kateri je »Katoliško-politiško in kmetijsko društvo za koroške Slovence« krepko zavrnilo neosnovane trditve arhivarja A. pl. Jakscha, tičočé se slovenskih krajevnih imen na Koroškem. Ker se je potem zdelo g. pl. Jakschu potrebno odgovoriti na to brošuro in iz nova zagovarjati svoje trditve, izdalo je sedaj rečeno društvo

Predstava dne 18. vinotoka: »Bratranec«. Burka v jednom dejanji. Češki spisal dr Jos. Štolba. Preložil Ignacij Borštnik. — »Vzbujeni lev«. Komična opereta v jednom dejanji. Poslovenil Jakob Alešovec. — Prva igra si je pridobila zaradi jako srečnega motiva in tudi dobrega igranja popolu uspeh. Gospod *Borštnik* je igral ta večer posebno vrlo in je do dobra pogodil nalogo lahkoživega premeténca. Tudi vsi drugi igralci so prijali. Takih predstav si želimo še mnogo. — »Vzbujeni lev« je melodijozna in zato obljubljen opereta. Gospá *Grbičeva* in gospodičina *Daneševa* sta izvrševali svojo nalogo točno kakor vselej, takisto je g. *Štamcar* vrlo pogodil obsežno partijo vzgojnika Placida. Opernega pevca g. *Bučarja*, ki je po daljših studijah v Pragi iz nova nastopil na odru našem, pozdravljalo je občinstvo posebno prijazno, žal, da je imel ta večer le oskromno in tudi nevhvaležno nalogo. Upamo, da skoro nastopi v večji nalogi. Močni mešani zbor, ki je prvič nastopil ta večer, bode »Dramatičnemu društvu« izvestno velika pomoč pri operetnih predstavah. Koučno še to. Libreto je sicer vselej le podržena stvar, vendar bi bilo skrbeti za to, da se nam podaja v čistem pismenem jeziku. Pri »Vzbujenem levu« pa bi mu bilo res treba kár najskrajnejših jezikovnih poprav!

Predstava dne 25. vinotoka: »Trije klobuki«. Francoski spisal A. Hennequin, preložil Fr. Končan. — Dobra francoska burka bi se bila tudi dobro igrala, da so vsi igralci znali svoje naloge. Kupleti neznanega mojstra, katere je pel g. *Borštnik*, pa so bili nepotrebni in tudi do cela ponesrečeni. Predstava v obče ni bila slaba. Vrlo sta se potrudili gospá *Daniłova* in gospodičina *Siavčeva*, mimo njiju gospodje *Borštnik*, *Verovšek* in *Sršen*.

VIII. izkaz darov za Prešérnov spomenik.	Prenesek	gld.
Pavlina Resmanova na Brežini	„	652 99
Prebitek občedijaške veselice v Kamniku	„	2.—
Janko Krsnik, c. kr. notar na Brdu	„	30 30
	„	10.—
	Skupaj	„ 695 29

O rokopisni ostalini Dav. Trstenjaka. (Konec.) Kaj je iz starih pisem znanega o početku cirkve svetega Miklavža?

Iz naj starejših pisem, ktera so dozdej znana in hranjena v knjižnici sv. Pavla v laboški dolini, zvemo, da je leta 1124. bil posestnik ob vodi *Sečnici* v graškej dolini, grof *Bernhard* iz Špannheima, brat vojvode koroškega Henrika III. Ker *Sečnica* teče od Sečnjaka skoz Apače, sv. Urbana v Mislinjo, ter so posestva grofa *Bernharda* ležale v onej dolini. Ta posestva je leta 1147. grof *Bernhard* zamenjal z posestvi, ktera so imeli žlahni Gospodje trušenjski pri Blekovci. Trušenjski žlahniki pa so teh posestev ne dolže imeli, kakor do leta 1189. Istega leta je *Henrik* žlahnik trušenjski daroval 10 kmetij, in njegov brat *Otto* dve kmetiji šentpavlovskemu kloštru.

Zdaj je tedaj postal klošter Benediktincev lastnik 12 kmetij ob Sečnici. Dolina od sv. Miklavža do sv. Urbana pa se v starih pismih po nemškem piše: *Wolfspach*. Ker se blizo kraji pravi: *Volče jame*, ki so gotovo po volkih, ki so nekdaj tam zdržavali se, svoje ime dobili, je *Wolfspach* prestava slovenskega imena: *Volčjak*, *volčji vrh*, ali *volčji potok*. Starotrški Štokurbar od leta 1650. imenuje sledeče kmete v »*Wolfspachu*«.

1. Bartel *Hadernaš*, 2. Andrej *Apačnik*, 3. *Hanschitschenhof*, to je Hanžičev dvor, 4. Juri *Ončjak*, 5. Anton *Žatler* in 6. Urban *Leder*. Te kmetije je torej imel sv. pavlovski klošter.

Sv. pavlovski duhovniki so si na svojih posestvih postavili hrame za stanovanje in shrambo. Ker se njihov naj višji gospod veli: apat, prvi za njim pa: prior, to je prednik, so ljudje začeli praviti kraji: *Apače*, to je apatovo posestvo, in hiši, v kterej je prior stanoval: *Prednik*, zakaj apat je poslal duhovne brate v svoje posestvo, da

so obdelovali zemljo, in nagledovali delavce. Ker se stanu pri *Hanžiču* je velelo: »Hof«, je moralo nekdanj tam naj imenitniše poslopje stati, in tam je stanoval oskrbnik kloster-skih posestev. Še zdaj cela stavba kaže, da so v tem dvoru bile nekdanj celice za menihe.

Kedaj se je cirkva sv. Miklavža postavila, ne more se dognati. Ako je številki MIII na stebri ugodnih vrat verjeti, bi že leta 1003. tam stala kaka kapela. V starih pismih se naj preje omenja 10. Junia 1251.

Istega dne in leta se je s pismom danem v Blekovci odpovedal Seifrid žlahnik Marenberški zavetji in varuštvu cirkve sv. Miklavža v Wolfsbachu, ktere pravice so si njegovi predniki po krivem prilastovali, in je cirkvo in njene dohodke sopet izročil Leutoldu, opatu šentpavlovskemu. Drugokrat se imenuje cirkva sv. Miklavža v pismu danem v Bleiburgu 10. Julia 1335.

Istega dne in leta je s pismom danem v Bleiburgu *Konrad žlahni Aussenstein*, deželni glavar Koroškega vojvode, izročil cirkvo sv. Miklavža v »Wolfspachu« opatu sv. Pavlovskemu, črez katero je bil varuh, in si je hotel, ker je imel slovenjegraško grajšino v najem, cirkev prilastiti, a ko se je opat pri višjej gospodski potožil, se je pravici na cirkev odpovedal, in ona je zopet postala lastina sv. pavlovskega klostra. Sv. pavlovski Benediktinci so pozneje svoja posestva ob Sečnici prodali, kupili so jih rottenturnški gospodje in kmeti so bili postavljeni pod rottenturnško gospodsko, desetino pa so tudi morali dajat starotržkim župnikom, cirkva pa je kot podružnica bila izročena farnej cirkvi sv. Pankraca na Gradu.

Cirkva sv. Urbana se v starih pismih omenja naj preje leta 1391. Tistega leta je postavil župnik sv. Pankraca na Gradu svojega kaplana *Johana*, sina slovenjegraškega kovača *Martina* k podružnici sv. Urbana, da je tam stanoval, in ob nedeljah in praznikih službo božjo opravljal.

Staritrq na god sv. Antona Pučavnika 1883.

Martin Terstenjak,
župnik.

Odkritje spomenika Gajevega. Kakor smo že poročali v zadnji številki, odkrili so dne 27. kimovca v Krapini spomenik dr. Ljudevitu Gaju. Poleg obilega národa iz okolice, meščanstva krapinskega in rodbine Gajeve so se zbrali v slavnostno okrašenem mestu poslanci jugoslovanske akademije, zagrebškega vsenčilišča, »Maticice Hrvške«, »Društva sv. Jeronima«, »Pedagoškega književnega zbora«, dškaj književnikov, pevski društvi »Kolo« in »Sloga« i. t. d. Po službi božji so šli gostje na trg, kjer je bila za odličnjake pripravljena tribuna nasproti spomeniku. Vojaška godba je zaigrala Zajčevo pesem »U boj«, navedeni pevski društvi pa sta odpeli národno himno hrvaško »Liepa naša domovina«. Tajnik slavnostnega odbora g. Gedeon pl. Stauduar je prečital spomenico, in g. Andrija Fijan je deklamiral slavnostni proslov, katerega je zložil g. Božidar Kukuljević, sin Ivana Kukuljeviča. Nató je župnik g. Ivan Jakovina v daljšem govoru slikal delovanje Gajevo in zajedno črtal tedanje politiško, kulturno in družabno razmerje hrvaško. Gaj je rodil Jelačića, Jelačić Strossmayerja. — Po slavnostnem govoru je še na kratko izpregovoril podžupan varaždinski g. Štrbac, na čegar znamenje se je končno odkril spomenik: krasno popsje Gajevo, delo Rendičeve, na ukusno izdelanem stojalu. Národ je navdušeno klical »Slava Gaju!« »Živio Rendić!«, različni zastopniki in posamična društva pa so položila vence na spomenik, mimo drugih v imeni zagrebškega mesta grof Kulmer in v imeni »Národnih Novin« g. Ibler po jeden srebrn lovorjev venec. Po slavnosti je bil banket in potem še ljudska veselica.

Izveštaj Maticice Hrvatske za upravno leto 1890. ima nastopno vsebino: Upravni odbor, poverjeniki, poročilo o vélikem zboru dne 14. rženega cvéta leta 1891., umrši ustanovniki (počenši od leta 1842.), člani »Maticice Hrvatske« leta 1890., končno